Valtakunnansyyttäjä 31.3.2021 Dnro 51/61/21

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: HE 226/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt otsikkoasiassa valtakunnansyyttäjältä kirjallista lisälausuntoa lakivaliokunnan pyynnössä 25.3.2021 tarkemmin ilmenevästä asiasta.

Pyydettynä lausuntona esitän seuraavaa:

Oikeusministeriö on lakivaliokunnalle antamassaan lisäselvityksessä 23.3.2020 esittänyt tarkennusta rikoslain 25 luvun 9 §:n 2 momentin (laittoman uhkauksen syyteoikeus) muutosehdotukseen. Tarkennuksen mukaan syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentekijä **ole saman työnantajan palveluksessa.** Syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi.

Lievän pahoinpitelyn (RL 21 luku 16 § 1 momentti 3 kohta) ja laittoman uhkauksen (RL 25 luku 9 § 2 momentti) syyteoikeussäännösten tulisi olla yhteneväisiä. Lakivaliokunnan lausuntopyynnössä mainitut lakivaliokunnan perustelut (LaVm 21/2010vp. s. 4) koskien lievän pahoinpitelyn kyseistä syyteoikeussäännöstä soveltuvat myös nyt ehdotettuun syyteoikeussäännöksen muutokseen. On vaikea nähdä perusteita sille, miksi lievää pahoinpitelyä pidettäisiin työyhteisön sisäisenä konfliktina, mutta täsmälleen samoissa olosuhteissa, jopa samassa tekotilanteessa, tehtyä laitonta uhkausta ei tällaisena pidettäisikään, mikäli tekijä ja asianomistaja ovat eri työnantajan palveluksessa.

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Syyteoikeuden tulisi määräytyä sillä perusteella, kuuluuko tekijä työpaikan henkilöstöön. Tekijä kuuluisi työpaikan henkilöstöön, jos hän työskentelee asianomistajan kanssa samassa työpaikassa tai mahdollisesti saman työpaikan eri toimipisteessä. Ratkaisevaa sen suhteen, onko tekijää pidettävä työyhteisön ulkopuolisena vai siihen kuuluvana, ei ole niinkään palvelussuhde kuin työskentely samassa työyhteisössä. Tällaiset luonteeltaan työyhteisön sisäiset konfliktit tulisi voida hoitaa työnantajan käytössä olevin työsuojelullisin keinoin. Vuokratyövoiman osalta on huomioitava, että vuokratyövoiman käyttäjä on työn aikana velvollinen noudattamaan lain työnantajaa koskevia säännöksiä (Työturvallisuuslaki 3 §). Vuokratyövoiman työnantaja on puolestaan velvollinen järjestämään työntekijöilleen työterveyshuollon palvelut. Syyteoikeuden määräytyminen tekijän palvelussuhteen perusteella on keinotekoinen ja todellisuudelle vieras.

Mikäli syyteoikeus laittoman uhkauksen osalta määräytyisi sen perusteella, ovatko tekijä ja asianomistaja saman työnantajan palveluksessa ja lievän pahoinpitelyn osalta taas sen perusteella, kuuluvatko asianosaiset työpaikan henkilöstöön, johtaisi tämä epätarkoituksenmukaisiin tilanteisiin. Tällainen tilanne on kyseessä esimerkiksi silloin, kun työpaikalla tapahtunut tekokokonaisuus käsittää samalla sekä laittoman uhkauksen että lievän pahoinpitelyn. Kun asianosaisilla on eri työnantajat, syyttäjän tulisi lähtökohtaisesi nostaa syyte laittomasta uhkauksesta. Sen sijaan hänellä ei olisi syyteoikeutta laittoman uhkauksen yhteydessä samassa tekotilanteessa tehdystä lievästä pahoinpitelystä, jos asianomistaja ei vaatisi rangaistusta. Tällaisissa tilanteissa ei ole perustetta sille, miksi ajallisesti ja paikallisesti samaan tekokokonaisuuteen sisältyvien eri tekojen syyteoikeuden tulisi määräytyä eri tavalla. Laittoman uhkauksen toteen näyttämiseksi rikosprosessissa saattaa joka tapauksessa olla välttämätöntä käsitellä myös lievää pahoinpitelyä, vaikka syyteoikeutta sen osalta ei olisikaan. Lisäksi asianomistajan kannalta puheena oleva tilanne saattaisi muodostua kohtuuttomaksi, jos asianomistaja on toivonut, ettei asiaa käsiteltäisi oikeudessa.

Syyteoikeuden määräytyminen eri tavoin lievän pahoinpitelyn ja laittoman uhkauksen osalta on myös lainsoveltajan kannalta tarpeettoman hankala. Laittoman uhkauksen syyteoikeuden säätäminen laajemmaksi, kuin mitä se on vastaavasti lievän pahoinpitelyn osalta (RL 21:16.1:n 3 kohta), aiheuttaisi tarpeetonta työmäärän lisäystä sekä poliisille että syyttäjälle.

Ministeriö viittaa lisäselvityksessään siihen, että laittomat uhkaukset ovat luonteeltaan erilaisia verrattuna lievään pahoinpitelyyn ja laittomat uhkaukset tapahtuvat enenevässä määrin mediassa ja internetissä. Sananvapauslain 24 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella internetissä ja mediassa julkaistut virallisen syytteen alaiset laittomat uhkaukset ovat valtakunnansyyttäjän syytemonopolin piiriin kuuluvia rikoksia. Laittoman

uhkauksen syyteoikeuden laajentaminen ministeriön tarkennuksessa ehdottamalla tavalla ei ole valtakunnansyyttäjän yksinomaisen syyteharkintavallan kannalta tarpeen. Mielestäni uhkausten tekeminen netissä tai mediassa ei myöskään ole sellainen erityinen peruste, jonka vuoksi syyteoikeuden määräytyminen tulisi säätää riippuvaiseksi siitä, onko tekijän saman työnantajan palveluksessa kuin asianomistaja. Yksityishenkilöihin kohdistuneet laittomat uhkaukset eivät muutoinkaan kuulu sanvapauden käytön ydinalueelle, jolle syytemonopolin tulisi lähtökohtaisesti rajoittua. Vastaavasti, kun kyse on julkaisemattomasta uhkailusta, syyteoikeuden tulisi määräytyä sen perusteella, kuuluuko tekijä työpaikan henkilöstöön. Sillä tapahtuvatko uhkaukset fyysisesti työpaikalla vai jonkin teknisen viestintävälineen avulla ei ole merkitystä, tuleeko niitä pitää työpaikan sisäisesti hoidettavina konflikteina.

Jukka Rappe
Apulaisvaltakunnansyyttäjä

Anu Mantila
Valtionsyyttäjä